

Motion till riksdagen

1988/89:Ub22

av Björn Samuelson m.fl. (vpk)
med anledning av prop. 1988/89:90 om
ingenjörutbildning

I propositionen föreslås en ny ingenjörutbildning på högskolan om 80 poäng. Det fjärde året på teknisk linje i gymnasieskolan ersätts av den nya utbildningen.

Den tekniska utvecklingen har många dimensioner. Teknik är lika lite neutral som all annan verksamhet och planering i ett samhälle. Tekniken som ett icke-neutralt väsen blir allra tydligast vid dess tillämpning. Ta exemplet med kärnkraftsteknologin. Många hävdade då att tekniken i sig var neutral. Detta påstående är i dag, med facit i hand, ett mer än diskutabelt påstående. Möjligen kan en redovisning av teknikens väsen, dess fysiska villkor och matematiska beskrivning förefalla vara neutral, men även en sådan redovisning kan kritiseras.

Den högre tekniska utbildningen måste alltså enligt vår mening ha ansenliga inslag av just kritiskt tänkande i förhållande till den teori och dess tillämpningar som förmedlas i utbildningen. Det kan verka som ett högt mål men absolut nödvändigt om dels kvaliteten i utbildningen skall hållas hög och dels om tekniken i sig och det tekniska kunnandet skall kunna användas i demokratiserande processer. Om inte högskoleutbildade tekniker har förmåga till kritisk analys av sina egna verksamhetsfält kommer de som inte har den tekniska kunskapen att stå alltmer ensamma och alltmer styras av teknik och kapital. Tekniskt kunnande är alltså makt, och makt i form av ägande av teknik innebär också möjlighet att definiera det tekniska kunnandet och avgöra dess tillämpning i ett samhälleligt perspektiv. Det samhälleliga perspektivet kan handla om så livsavgörande frågor som miljöpolitik och demokratisering av arbetslivet.

Den tekniska utbildningen i sig kan aldrig ensam leda och utveckla ett samhälle men den är ett viktigt politiskt instrument.

En ny tvåårig högskoleutbildning för ingenjörer

Den föreslagna utbildningen är ett bra alternativ för den som inte vill studera till civilingenjör. Det behövs väl kvalificerade ingenjörer på en nivå mellan gymnasienivå och civilingenjörnivå. Vi kan därför tillstyrka regeringens förslag i stort sett men på några punkter vill vi lägga till vissa förslag.

Vpk har i andra sammanhang föreslagit att linjerna inom högskolan bör innehålla vad vi kallat fria poängblock. Det innebär att en viss profilering blir möjlig inom linjesystemets ram. Vidare syftar det till att motverka att s.k. återvändsgränder uppstår för de studerande. Fria poängblock innebär också

enligt vår mening att utbildningarna snabbare kan anpassas till nya utbildningsmoment och ökar möjligheterna till att internationalisera olika linjeutbildningar. En strävan beträffande den nya ingenjörsutbildningen om 80 poäng bör vara att också inom denna ge möjlighet till vissa fria poängblock.

Vidare – för att söka motverka en stelbenthet inom systemet – är det viktigt att utbildningen dels ger möjligheter till vidare studier och dels att det skapas förutsättningar för alternativa vägar in i utbildningen.

För att börja med frågan om alternativa vägar in i utbildningen menar vi att den ettåriga påbyggnadsutbildning som föreslås i propositionen efter en övergångsperiod bör omvandlas till tekniskt basår för dels de studenter som behöver en viss komplettering för att gå vidare till den nya ingenjörsutbildningen, dels för de studenter som vill ha en allmän teknisk kompetens som bas för andra studier inom t.ex. samhällsvetenskap och humaniora.

När det gäller möjligheten att gå vidare i studier utifrån den nya ingenjörsutbildningen menar UHÄ att ytterligare studier om 140 poäng vid teknisk högskola skulle motsvara en civilingenjörsexamen. Vi anser att ytterligare vägar bör öppnas inom den tekniska utbildningen så att det blir möjligt att utifrån den nya ingenjörsutbildningen skaffa sig en utbildning som skulle kunna kallas teknologie kandidat. En sådan utbildning kräver att det finns tillgång till viss påbyggnadsutbildning om 40/80 poäng. Poängantalen i påbyggnadsutbildningen kommer att varieras beroende på vilka eller vilket ämne som studeras i påbyggnadsutbildningen och hur många poäng som studerats i aktuella ämnen inom ramen för 80 poäng i ingenjörsutbildningen.

Ett problem med den föreslagna ingenjörsutbildningen är frågan om tillgången på lärare både i högskolan och i gymnasieskolan. Risken är enligt vår mening stor att gymnasieskolan dräneras på lärarkraft. Det vore olyckligt eftersom det dels skulle ge en sämre utbildning för dem som studerar på teknisk linje i gymnasiet under endast tre år och dels skulle ha en menlig inverkan på kvaliteten inom den nya ingenjörsutbildningen. Med våra förslag om förlängningar av 80-poängsutbildningen och omvandlingen av påbyggnadsutbildningen till ett slags tekniskt basår ökar möjligheten att rekrytera lärare i framtiden. Men redan i dag är bristen på lärare i tekniska ämnen stor och därför måste åtgärder vidtas för att öka lärartillgången. Vi har ingen patentmedicin på hur detta skall gå till men en väg väl värd att pröva vore att erbjuda lärare som har viss teknisk utbildning möjlighet till vidare studier för att få behörighet att undervisa på teknisk linje i gymnasieskolan. En annan väg vore att aktivt söka upp människor som lämnat sin tidigare verksamhet inom adekvata delar av den tekniska sektorn och erbjuda dessa repetitions- och/eller kompletteringsutbildning så att de kan ta lärartjänst på teknisk linje på gymnasiet alternativt lärartjänst inom den nya ingenjörsutbildningen. Görs inget åt lärartillgången inom tekniska utbildningar ser vi det som svårt att upprätthålla en kvalitativt god utbildning i framtiden. Vi menar att riksdagen bör begära förslag hos regeringen om intensifierade insatser för att främja lärartillgången inom teknisk utbildningssektor.

Hemställan

Mot. 1988/89

Ub22

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anføres om förlängda studier och teknologie kandidatutbildning,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ökad lärarekrytering till teknisk utbildningssektor.

Stockholm den 14 mars 1989

Björn Samuelson (vpk)

Ylva Johansson (vpk)

Elisabeth Persson (vpk)

Lars Bäckström (vpk)

Alexander Chrisopoulos (vpk)